

■ Ziyadhan Əliyev

Milli təsviri sənətimizin son bir qərinəlik inkişafı heykəltəraşlarımızın müəllif dəstxəttini şərtləndirən mövzu və forma-biçim axtarışları ilə yadda qalıb, desək, yanılmarıq. Bu prosesdə diqqət çəkən amil plastik axtarışlara səy göstərənlərin sırasında taleyini bu sahəyə bağlamış yaradıcıların ən müxtəlif nəsillərin nümayəndələrinin olmasıdır. Digər önemli məsələ isə milli plastika ustalarımızın öz yaradıcılıq nümunələrinin tətbiqi coğrafiyasını duyulası dərəcədə genişləndirməlidir. Belə yaradıcıların

başlanğıçı saymaq olardı. Onun o vaxtdan bu günə qədər davam edən yaradıcılığını əyanlılaşdırıb sənət nümunələrinin daşıdığı yüksək bədii-estetik məziyyətlərə rəğmən demək olar ki, Natiq Əliyev çağdaş milli heykəltəraşlıq məkanında axtarışlarında özünəməxsusluq ve sabitlik müşahidə olunan az-az sənətkarlardandır.

Bunu şərtləndirən səbəblər çox olsa da, qənaətimizcə, bu daha çox onun yaradıcılığında müasirliyi dərkətmenin, insan təleyini və xarakterini duymayanın, bədii obrazların tutumunda-strukturunda ifadə etmənin mövcudluğunu ilə bağlıdır. Heykəltəraşın həmisi öz qəhrəmanlarının mənəvi miqyasını və daxili aləminin canlı dinamikasını üzə çıxarmağa çalışması da onun əsərlərinin fərdi və fərqli keyfiyyətlərə bələnməsini şərtləndirir. Bu mənəda onun Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev (Kiyev), şair Əlağa Vahidə (Rahib Həsənovla birlikdə), Azərbaycanın ilk professional təhsil görmüş memarı Zivərəbəy Əhmədbəyova, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadəyə (Şəki), rumın bəstəkarı Corc

Amma yuxarıda adları çəkilən əsərlərin arasında şair Əlağa Vahidin heykəlinin başqalarından fərqlənməsi inkar olunmaz bir həqiqətdir. Doğrudan da qəzəlləri diller əzberi olan şairin tunc abidəsi bütün mənəlarda orijinal və bənzərsizdir. 1990-ci ildə bu abidənin açılışı Azərbaycan mədəni məkanında yaddaşqalan hadisəyə çevrildi, desək, yanılmarıq. Belə ki, üzəri müxtəlif milli mərasimlərin təsvirləri ilə bəzədilən və birbaşa yerdə ucalan iri ölçülü bu portretin forma-biçimi, fəza-məkan həlli dövrünə görə çox yeni və mütərəqqi idi. Onun ucalılma xavtının kommunist rejiminin qırubuna düşməsi heykəlin xeyrinə oldu. Əminliklə demek olar ki, bu bir qədər evvəl baş versəydi, yəqin ki, kommunist-ideoloqlar Əlağa Vahidə bu cür müasir tutumlu abidə qoyulmasına imkan verməzdilər. Əslində isə, bu abidənin qeyri-adiliyi bütün həmkarlarından fərqlənən qəzəlxan-şairin ruhuna uyğun idi...

Natiq Əliyevin müstəqillik illərində ərsəyə gətirdiyi yeni əsərlərin arasında

Natiq Əliyev

da bilmişdir. Onun M.S.Ordubadi, A.Şaiq, X.B.Nativan, C.Məmmədquluzadə, Ş.Ələkbərova, İ.Əfəndiyev, C.Novruz, A.Cəlilov, M.Dilbazi və b. memorial-xatirə lövhələri bu qəbildəndirlər. Bu plastik nümunələrin forma-biçim həllində duyulası yaradıcı sərbəstlik nümayiş etdirən heykəltəraş, bunun sayəsində hər bir kompozisiyanın qəhrəmanını tamaşaçını duyğulandıra bileyək obraz səviyyəsinə yüksəldə bilmişdir.

Eyni bədii-estetik məziyyətləri onun Fəxri Xiyabanda yer almış məzarüstü abidələrində (İlyas Əfəndiyev, Həqiqət Rzayeva, Cabir Novruz, Bəşir Səfəroğlu və Osman Mirzəyev) də müşahidə etmək mümkündür.

Sənətkarın yaradıcılığında dəzgah heykəltəraşlığı nümunələri də xüsusi yer tutur. Onun ərsəyə gətirdiyi həmin əsərlərdə ən müxtəlif mövzular yer almışdır. Çəsidi materiallardan və tuncun rəng çalarlarından yaradıcılıqla istifadə edən müəllif, bize tanış olan süjetlərə çox maraqlı, bir çox hallarda isə gözənlənməz bədii şərh vermişdir. "Tərəzliq" (tunc), "Sükunət" (ağac), "Qızıl atlı" (tunc), "Qadin portreti" (daş), "Həvvə" (tunc), "Arfa çalan" (mərmər), "Formal kompozisiya" (latun), "Aile" (tunc), "Yaralı şair" (tunc), "Çəxri-felək" (tunc) və s. əsərlərdə dünyamıza fərdi plastik münasibətini ifadə edən heykəltəraş sadəcə seyrçi deyil, o həm də suallıdır. Belə ki, onun əsərlərinin forma-biçim rəngarəngliyindən "boyulan" mənə-məzmun yüksək həm də düşündürücü, psixoloji-fəlsəfi tutumrudur...

Onun Azərbaycan təsviri sənətinin inkişafına verdiyi töhfələr davamlı olaraq layiqince dəyərləndirilmişdir. O, hələ sovet dönməndə Respublika Gənclər Mükafatı laureati (1989) adını qazanmışdır. Natiq Əliyevin 2000-ci ildə Rəssamlar İttifaqının "Sultan Məhəmməd" mükafatına layiq görülməsi isə onun yaradıcılığına həmkarlarının verdiyi qiymətin göstəricisidir. O, heykəltəraşlıq sahəsində qazandığı davamlı uğurlara görə həm də Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin təsis etdiyi "Zirvə" mükafatının (2008) laureatıdır.

Sənet uğurlarına görə 2002-ci ildə ona "Azərbaycan Respublikasının emekdar rəssamı", 2005-ci ildə isə "Azərbaycan Respublikasının xalq rəssamı" fəxri adları verilmişdir. Onun 2008-ci ildə Rusiya Rəssamlıq Akademiyasının fəxri üzvü seçilmesi isə qazandığı beynəlxalq nüfuzun göstəricisidir.

Hazırda Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının professoru olan Natiq Əliyev müstəqil yaradıcılıqla yanaşı 30 ildən çoxdur ki, pedagoji fealiyyətə də məşğuldur. Bu müddətdə plastika sənətimizin gələcək inkişafını gerçəkləşdirəcək onlarla gənc heykəltəraş yetişdirməsi də bir müəllim kimi onun ən böyük qazancıdır...

PSİKOLOJİ YAŞANTILARIN PLASTİK TƏCƏSSÜMÜ

Xalq rəssamı Natiq Əliyevin yaradıcılığına baxış...

H.Z. Tağıyev

Dahi Rumin bəstəkarı Corc Eneskunun abidəsi

Qızıl atlı

sırasında xalq rəssamı, professor Natiq Əliyevin xüsusi yeri vardır. Onun monumental heykəltəraşlıq, dəzgah və memorial plastika sahəsində yaradıldığı əsərlər tarixi diapazonun genişliyi ilə yanaşı, mövzu və bədii şəhər rəngarəngliyi-özünəməxsusluğunu ilə seçilir. Bu heç şübhəsiz tanınmış tişə ustasının davamlı axtarışlarının, dünya və milli mənəvi dəyərlərindən yaradıcılıqla faydalınmasının, plastikaya ənənə və müasirlik prizmasından yanaşmasının nəticəsidir.

Tanışlıq üçün deyək ki, o, ixtisas təhsili əvvəlcə Bakıda - məşhur "Əzimzadə məktəbi"ndə (1978), sonra isə Sankt-Peterburqda - V.Muxina adına Ali Bədii-Sənaye Məktəbinde (1983) almışdır. Fəzəməkanda yer alan ilk əsərində 1985-ci ildə elə təhsil aldığı şəhər üçün işleyib. Natiq Əliyevin Böyük Vətən Mühərbiyəsi zamanı Leningradın mühəribəsində həlak olmuş həkim və tələbələrin xatirəsinə ucaldırıb. Fikrimizcə bu gərkəmlı şəxsiyyətə xas müsbət keyfiyyətləri yaddaşqan tutumda gerçəkləşdirmək üçün müəllifin mehz bu cür bədii şəhəri daha inandırıcı və ən düzgün bədii ifadə seçimidir.

Eneskuya (Bakı), Avstriya bəstəkarı Volfanq Amadey Motsarta (Bakı), dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyliyə (Serbiya), Xocalı faciesinin qurbanlarına (Meksika və Türkiye) və məşhur Norveç seyyahı Tur Heyerdala (Şəki) həsr olunmuş abidələri monumental tutumu ilə yanaşı, özündə sənətlərin sintezi probleminin uğurlu həllini yaşıdan plastika nümunələridir.

Bu plastika nümunələrindən heykəltəraşın realist-gerçəkçi bədii şərhə tapınmığından, onun forma-biçim orijinallığını mənə-məzmun tutumunun açımasına yönəldilməsini də görmək mümkündür. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin Kiyevdə ucaldırılan abidəsində Natiq Əliyev realizmə tapınan gerçəkçi olsa da, plastik şərh baxımından bu üsluba yaradıcı yanaşan, onun ifadə imkanlarını genişləndirməyi bacaran bir sənətkardır. Fikrimizcə bu gərkəmlı şəxsiyyətə xas müsbət keyfiyyətləri yaddaşqan tutumda gerçəkləşdirmək üçün müəllifin mehz bu cür bədii şəhəri daha inandırıcı və ən düzgün bədii ifadə seçimidir.

Üzeyir Hacıbəylinin Novi Sadda (Serbiya) ucaldırılan abidəsi də maraqlı bədii şəhərinə görə diqqət çəkir. Əlağa Vahidə olduğu kimi bu abidəni də portret-büst formasında həll edən heykəltəraş onun ehətəliliyinə və monumentallığına nail ola bilmişdir. Görkəmlı müsiqicini yaradıcılıq prosesində görüntüyə alan müəllif, onu not vərəqləri ilə ehətələndirmək, yaşınan anın inandırıcılığına nail ola bilmişdir. Adı musiqi tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış bəstəkarın müxtəlif hərəkətlərdə verilmiş qolları, ətrafına ritmli şəkildə səpələnmiş not vərəqləri ümumi kompozisiyanın dinamikliyini şərtləndirmişdir.

Tişə ustasının M.F.Axundzadə adına Milli Kitabxanaların lociyasını bəzəyən Niyazinin heykəli, Suraxanıda xalq rəssamı Səttar Bəhlulzadəyə həsr olunmuş büstü də uğurlu fəza-məkan həllinə görə diqqət çəkir, yadda qalır.

Öz yaradıcılığında memorial heykəltəraşlığı geniş yer ayıran Natiq Əliyev obrazlarının müraciət etdiyi şəxsiyyətlərin cəlbədici və yaddaşqan plastik görüntülərini yara-

Təsisçi:
Sona
VƏLİYEVA

Baş redaktor:
İlham
QULİYEV

Ünvan: Bakı ş.
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
25-ci bina
Telefon: 510-61-92,
“432-88-45,
Faks: 510-61-93
E-mail: kaspiqazeti@gmail.com

Qəzet Mətbuat və
İnformasiya
Nazirliyində
qeydiyyatdan keçib.
Lisenziya №022264,
Qeydiyyat №V 64

Qəzet redaksiyanın
kompyuter mərkəzində
yığılib, səhifələnib.
Bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün çıxır.

Tiraj: 5000

Müəlliflərin mövqeyi ilə
redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər